

Datum

2018-04-14

Vår referens

Annica Eriksson

Utvecklingssekreterare

annica.eriksson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Motion av John Roslund (M), Mohammad Mohammad (M) och Tony Rahm (M) om skärpta regler för bidrag och familjehem STK-2017-1195

Sammanfattning

John Roslund (M), Mohammad Mohammad (M) och Tony Rahm (M) föreslår i en motion, om skärpta riktlinjer för bidrag och familjehemsplaceringar, att kommunfullmäktige uppdrar åt arbetsmarknads- och socialnämnden att upphöra med utbetalningarna av ekonomiskt bistånd för resor till hemlandet, att upphöra betala ut ekonomiskt bistånd till människor som vistas olovligt i landet, att upphöra följa SKL:s riktlinjer vad gäller ersättningen till familjehemsplacering hos nära anhörig samt att det införs månatlig uppföljning och kontroll av person som önskar fortsatt ekonomiskt bistånd. Motionen har skickats till arbetsmarknads- och socialnämnden för yttrande. Bedömningen är att motionen får anses besvarad med vad som arbetsmarknads- och socialnämnden redovisat i ärendet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Kommunfullmäktige anser John Roslunds (M), Mohammad Mohammads (M) och Tony Rahms (M) motion om skärpta regler för bidrag och familjehem besvarad med vad som redovisas i ärendet.

Beslutsunderlag

- Motion av John Roslund (M), Mohammad Mohammad (M) och Tony Rahm (M) om skärpta regler för bidrag och familjehem
- Remissvar från Arbetsmarknads- och socialnämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut § 64 med Reservation (M+L) och (SD)
- G-Tjänsteskrivelse ksau 180423 Motion av John Roslund (M), Mohammad Mohammad (M) och Tony Rahm (M) om skärpta regler för bidrag och familjehem

Beslutsplanering

KS Fördelningsmöte 2017-10-02

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2018-04-23

Kommunstyrelsen 2018-05-02

Kommunfullmäktige 2018-05-31

Beslutet skickas till

motionärerna
arbetsmarknads- och socialnämnden

Ärendet

John Roslund (M), Mohammad Mohammad (M) och Tony Rahm (M) föreslår i en motion om skärpta riktlinjer för bidrag och familjehemsplaceringar och att kommunfullmäktige uppdrar till arbetsmarknads- och socialnämnden, att upphöra med utbetalningarna av ekonomiskt bistånd för resor till hemlandet, att upphöra med att betala ut ekonomiskt bistånd till människor som vistas olovligen i landet, att upphöra med att följa SKL:s riktlinjer vad gäller ersättningen till familjehemsplacering hos nära anhörig samt att det införs månatlig uppföljning och kontroll av person som önskar fortsatt ekonomiskt bistånd.

Yttrande arbetsmarknads- och socialnämnden

Motionen har skickats på remiss till arbetsmarknads- och socialnämnden. Nedan följer ett sammanfattande utdrag av yttrandet.

I ärendet Ny organisation i Malmö stad ”Översyn av kommuncentrala styrdokument som berörs av organisationsförändringen” (STK-2017-501) fattade kommunstyrelsen 31 maj 2017 beslut att till arbetsmarknads- och socialnämnden hänskjuta ansvaret för riktlinjer för barn- och ungdomsvården. Därefter har kommunfullmäktige, i samma ärende, 21 juni 2017 fattat beslut att till arbetsmarknads- och socialnämnden hänskjuta ansvaret för riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt. Efter att nu föreliggande motion inkommit till kommunfullmäktige har arbetsmarknads- och socialnämnden 28 november 2017 fattat beslut att anta reviderade riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd (ASN-2017-1428) samt vid samma tidpunkt beslutat att anta riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser till barn och unga i enlighet med förvaltningens förslag och att dessa gäller från den 1 januari 2018 (ASN-2017-1431).

Yrkande 1

Motionärerna föreslår kommunfullmäktige uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att upphöra med utbetalningar av ekonomiskt bistånd för resor till hemlandet.

Arbetsmarknads- och socialnämnden saknar statistiskt underlag som visar hur ofta ansökningar inkommer om bistånd som avser resor till utlandet samt i vilken utsträckning bistånd beviljas till det ändamålet. Arbetsmarknads- och socialnämndens bedömning är att beviljande av bistånd till utlandsresor är sällsynt förekommande, vid avstämning med ett par av enheterna för ekonomiskt bistånd nämns enstaka ärende. Vid en genomgång av rättsfall, avgjorda av kammarrätt eller Högsta förvaltningsdomstolen (eller motsvarande äldre rättsinstans) gällande utlandsresor redovisas rättsfall sorterade under fyra underrubriker, utlandsresor med anledning av begravning, döende anhörig, rehabilitering, umgänge samt återförening.

Avseende begravningsresor redovisas tre ärenden där kammarrätten funnit att bistånd inte ska beviljas samt ett ärende där bistånd beviljas. Avseende utlandsresor med anledning av döende anhörig redovisas tre avslagsärenden som fastställts av domstol. Avseende rehabilitering framkommer tre ärenden varav det i två ärenden beviljats visst bistånd i samband med resa och ett ärende där domstol fastställt avslagsbeslutet.

Högst antal rättsfall i databasen avser utlandsresor med anledning av umgänge. Det finns två prejudicerande domar från Högsta förvaltningsdomstolen (1985 och 1993) som medgett bistånd i samband med umgängesresor utomlands samt sju kammarrättsdomar som omfattar såväl bifall som avslag mot olika grunder. Kring umgängesresor bör särskilt nämnas att de ansökningarna alltid aktualiserar en bedömning kring barnets bästa (1 kap. 2 § SoL) samt att Allmänna råd om ekonomiskt bistånd (SOSFS 2013:1) anger att socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till skäligen kostnader för att ett barn ska kunna umgås med sin förälder som bor på annan ort. Med ort kan även avses en ort utanför Sverige. Avgörande för vad som bör vara skälig kostnad för resor och hur ofta bistånd bör ges till kostnader för umgänge bör anpassas till vad en familj i allmänhet har råd med. Utöver att allmänna råd preciserar att annan ort även avser ort utanför Sverige så är utgångspunkten vid bedömning av umgängeskostnader vad en familj i allmänhet har råd med. Den utgångspunkten skiljer sig från vad som är aktuellt vid exempelvis bedömning av boendekostnader där utgångspunkten är vad en låginkomsttagare normalt har möjlighet att kosta på sig. Kammarrättsdomarna rörande utlandsresor kopplat till umgänge omfattar såväl bifalls- som avslagsbeslut. Rättsdatabasen refererar även två kammarrättsdomar avseende utlandsresor med anledning av återförening varav ett avser bifall och ett avser avslag.

Sammanfattningsvis visar genomgången av aktuella rättsreferat att det finns en restriktiv men inte helt entydig praxis kring bistånd till utlandsresor. I motionen framkommer inte preciserat vilka hemlandsresor som avses. Arbetsmarknads- och socialnämndens bedömning är att genomgången av rättsfallen som redovisas ovan sammantaget visar på vikten av en individuell bedömning som inkluderar utredning av eventuella särskilda skäl, och att umgängesresor ställer särskilda krav på att det i utredningen görs en bedömning kring barnets bästa. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att en lokal riktlinje eller bestämmelse med innebörden att ekonomiskt bistånd för resor till utlandet aldrig ska medges inte är förenligt med nu gällande lagstiftning, allmänna råd och rättspraxis. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att yrkandet att upphöra med utbetalningar av ekonomiskt bistånd för resor till hemlandet ska anses vara besvarat genom vad som ovan redogjorts.

Yrkande 2

Motionärerna föreslår kommunfullmäktige uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att upphöra med att betala ut ekonomiskt bistånd till människor som vistas olovligen i landet.

Kommunfullmäktige beslutade 21 juni 2017 att till arbetsmarknads- och socialnämnden hänskjuta ansvaret för riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt. I samband med översynen av riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd (ASN-2017-1428) har frågeställningar om bistånd till personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige utretts och belysts i förhållande till gällande rätt. Arbetsmarknads- och socialnämnden har 28 november 2017 fattat beslut om reviderade riktlinjer som börjat gälla 1 januari 2018. Arbetsmarknads- och socialnämnden har 28 november 2017 även fattat beslut om att avge yttrande till kommunfullmäktige i motion från Magnus Olsson (SD) om att Malmö stad inte ska stödja illegala migranter (ASN-2017-1032/ STK-2017-824). Frågan om ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 2 § socialtjänstlagen till personer med lagakraftvunna avvisnings-/utvisningsbeslut har därefter överklagats enligt kommunallagen (ASN 2018–106).

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att yrkandet att upphöra med att betala ut ekonomiskt bistånd till människor som vistas olovligen i landet ska anses vara besvarat genom vad som framkommit i ovan angivna ärenden.

Yrkande 3

Motionärerna föreslår kommunfullmäktige uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att upphöra med att följa SKL:s riktlinjer vad gäller ersättning till familjehemsplacering hos nära anhörig.

När ett barn placeras skall det i första hand övervägas om barnet kan tas emot av någon anhörig eller annan närstående. Uppdraget som familjehem får inte bedrivas yrkesmässigt och arvodet ska beskattas som inkomst av tjänst.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) ger årligen ut cirkulär i syfte att ge stöd och vägledning för handläggare och beslutsfattare i kommuner gällande handläggningen av ärenden som rör familjehemsvård. Ersättning utgår till familjehem i form av omkostnadsersättning och arvodesersättning. Omkostnadsersättningen är till för att täcka de merkostnader som familjehemmet får när det tar emot barnet i sin familj. Ersättningen utgörs dels av en åldersfördelad schablon, som kallas grundkostnad, dels av tilläggskostnader som beräknas individuellt. Barnbidrag eller studiebidrag reducerar ersättningen då det betalas ut direkt till familjehemmet. Arvodesersättningen grundar sig på löneläget för vissa yrkesgrupper inom vårdsektorn och SKL framhåller att en individuell bedömning måste göras utifrån vilken arbetsinsats uppdraget kräver.

Kommunstyrelsen har beslutat ge arbetsmarknads- och socialnämnden ansvar för riktlinjer för barn- och ungdomsvården. Nämnden fattade 28 november 2017 beslut om riktlinjer för stöd, myndighetsutövning och insatser till barn och unga som gäller från 1 januari 2018. Riktlinjerna anger att arbetsmarknads- och socialnämnden ska följa Sveriges Kommuners och Landstings rekommendationer för familjehem, jourhem samt kontaktperson/kontaktfamiljer. För att säkra en likvärdig hantering för alla familjehem, jourhem och kontaktpersoner/kontaktfamiljer ska förvaltningen följa SKL:s rekommendationer. Familjehem, jourhem och kontaktpersoner/kontaktfamiljer är viktiga resurser för en säker och tillgänglig vård för barn och unga i behov av dessa insatser.

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att förslaget om att upphöra följa SKL:s riktlinjer skulle medföra stora ekonomiska konsekvenser. Familjehem har inte ansvar att utan ersättning försörja barnet. Att placera på institution eller jourhem under utredningstid och därefter i främmande familjehem skulle innebära högre kostnader. Släktingplaceringar är över lag mindre kostsamma. Ersättningarna som följer SKL:s riktlinjer är uppdelade i olika nivåer och släktingplaceringar ligger på de lägre nivåerna. Detta innebär att oavsett om riktlinjerna följs så blir släktingplaceringar mindre kostsamma än andra placeringar. Under flyktningvågen 2015, då behovet av familjehem inte kunde tillgodoses på grund av bristsituation nationellt, blev det nödvändigt att även använda så kallad konsulentstödd familjehemsvård men cirka 70 % av placeringarna skedde i nätverkshem. Kostnaderna för konsulentstödd familjehemsvård är cirka tre gånger högre än vanlig familjehemsvård. Konsekvenserna skulle även ha blivit negativa utifrån ett barnperspektiv vilket stöds av den kunskap som finns om kvalitet i familjehemsvård. Sammanbrott i släktinghem ligger på en låg nivå i motsats till placeringar i främmande familjehem. Sammanbrott leder till stora kostnader både ekonomiskt och resursmässigt avseende

personal, men framför allt påverkar sammanbrott det enskilda barnets utveckling negativt. Socialtjänsten behöver kontinuerligt sträva efter att säkerställa arbetssätt och rutiner som förebygger sammanbrott och främjar stabilitet och trygghet för det placerade barnet. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att yrkandet att upphöra med att följa SKL:s riktlinjer vad gäller ersättning till familjehemsplicering hos nära anhörig ska anses vara besvarat mot bakgrund av vad som ovan redovisats.

Yrkande 4

Motionärerna föreslår kommunfullmäktige uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att det införs månatlig uppföljning och kontroll av person som önskar fortsatt ekonomiskt bistånd.

Varje ansökan om ekonomiskt bistånd, förstagångsansökan eller ansökan om fortsatt bistånd, föranleder att en utredning görs som ska ligga till grund för beslut om ekonomiskt bistånd. Genom utredningen ska handläggaren skaffa sig en helhetsbild av den enskildes försörjningshinder, resurser, behov och ekonomiska situation. Hur omfattande utredningen behöver vara beror på omständigheterna i det enskilda fallet. För personer som är gifta, sambos eller partners krävs att handläggaren skaffar sig en helhetsbild över båda parternas situation avseende försörjningshinder, resurser, behov och ekonomiska situation. Om personen behöver ekonomiskt bistånd tillfälligt kan socialtjänsten ofta begränsa utredningen till att hämta in aktuella uppgifter om hans eller hennes ekonomiska situation. Andra situationer kan kräva ett omfattande utredningsarbete för att socialtjänsten ska kunna hjälpa den enskilde att bli självförsörjande.

Uppgifterna som ligger till grund för beslut hämtas i första hand in från den enskilde själv. Socialtjänsten får med stöd av socialtjänstlagen hämta in uppgifter om enskild från vissa myndigheter (Central studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingen samt Skatteverket) utan samtycke från den enskilde. Uppgifter från dessa myndigheter inhämtas socialsekreteraren genom verksamhetssystemet Procapita via sammansatt bastjänst ekonomiskt bistånd, SSBTEK, som tillhandahålls av Sveriges kommuner och landsting, SKL. Om socialtjänsten bedömer det nödvändigt att inhämta uppgifter från andra krävs att den enskilde lämnar samtycke till att sådan kontakt tas av socialtjänsten. I utredningen är det enbart uppgifter som är relevanta för biståndsbedömningen som ska hämtas in. Om personen som söker bistånd inte medverkar genom att förse socialnämnden med det underlag som bedömts relevant för utredningen kan ansökan som regel avslås. De uppgifter som socialnämnden efterfrågar ska gälla den biståndssökande och hans eller hennes familj, andra personer ska inte behöva lämna uppgifter eller utsättas för kontroller. Vid ansökan om fortsatt bistånd behöver även en uppföljning göras kring aktuell planering för självförsörjning.

En utredning genomförs vid varje ansökan. Formen för uppföljning varierar, informationsutbyte med den enskilde sker genom såväl besök, telefonkontakt och skriftligen. Kontroll och verifiering av uppgifterna i ansökan görs, bland annat genom SSBTEK (sammansatt bastjänst ekonomiskt bistånd). Genom den fördjupade integrationen som äger rum mellan arbetsmarknadsavdelningen och enheterna för ekonomiskt bistånd efter bildandet av arbetsmarknads- och socialnämnden, sker fördjupat stöd i och uppföljning av planeringen mot självförsörjning som löpande återkopplas till handläggande socialsekreterare. Från verksamheterna för ekonomiskt bistånd poängteras även vikten av regelbundna besöka för att

möjliggöra att adekvat socialt stöd kan erbjudas de personer där det bedöms föreligga sådant behov. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att yrkandet att det införs månatlig uppföljning och kontroll av person som önskar fortsatt ekonomiskt bistånd ska anses vara besvarat genom ovanstående redogörelse.

Stadskontorets bedömning

Motionen får anses besvarad med vad som arbetsmarknads- och socialnämnden redovisat gällande yrkande nummer ett, tre och fyra. Avseende yrkande nummer två ”Motionärerna föreslår kommunfullmäktige uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att upphöra med att betala ut ekonomiskt bistånd till människor som vistas olovligen i landet” hänvisar arbetsmarknads- och socialnämnden till ett yttrande (ASN 2018-106) som lämnats till Förvaltningsrätten med anledning av att ett sådant beslut överklagats enligt kommunallagen. Arbetsmarknad- och socialnämnden bestrider överklagandet och skriver i sitt yttrande;

”Nämnden anser att eftersom 4 kap. 2 § SoL ger en kommun ett utrymme att själv bestämma att ge bistånd till personer utöver vad som följer av 1 § och eftersom kommunen har angett ett godtagbart skäl till biståndet så strider inte det överklagade beslutet mot lag eller annan författning. Skälet är att kommunen vill kunna uppfylla skyldigheten som följer av 2 kap. 1 § SoL om det yttersta ansvaret för de som vistas i kommunen. Utan riktlinjer på området saknar beslutsfattande delegater möjlighet att i någon situation som helst då en person som omfattas av LMA:s personkrets befinner sig i en akut situation utge någon form av bistånd som utgör en förmån av sådan karaktär som även teoretiskt beviljas enligt LMA....Att kommunen vidare är skyldig att uppfylla det yttersta ansvaret även i förhållande till personer som vistas i landet utan tillstånd följer inte bara direkt av SoL då vistelsebegreppet i lagen inte villkoras utifrån en persons migrationsrättsliga status, utan även av förtydliganden i förarbeten, av JO, av HFD och av Europarådets kommitté för sociala rättigheter”.

Yrkande nummer två får därmed anses besvarad.

Ansvariga

Bertil Siöström Avdelningschef
Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare
Andreas Norbrant Stadsdirektör